

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ І ПІДПРИЄМНИЦТВА»**

Кафедра менеджменту та онтопсихології

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора

ПВНЗ «Інститут психології і підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

підприємництва»

Ельзара ЗАВОЛОКІНА

“30” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖКУЛЬТУРНІ КОМУНІКАЦІЇ

(назва навчальної дисципліни)

Статус дисципліни:	обов'язкова циклу загальної підготовки
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Спеціальність:	073 Менеджмент
Освітня програма:	HR-менеджмент

Розробник: Шкурко Я.І., к.п.н., доцент кафедри менеджменту та онтопсихології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри менеджменту та
онтопсихології
Протокол № 8 від 28.08.2024 р.
Завідувач кафедри менеджменту та
онтопсихології

Надія СФИМЕНКО

Ухвалено науково-методичною радою
ПВНЗ «Інститут психології і
підприємництва»
Протокол № 2 від 29.08.2024 р.
Голова НМР ПВНЗ «Інститут
психології і підприємництва»

Іраїда ЗАЙЦЕВА

м. Київ, 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Кількість кредитів ЄКТС – 3	Статус дисципліни: обов'язкова	
		Цикл дисциплін: загальної підготовки	
Спеціальність: 073 Менеджмент	Загальна кількість годин – 90	Рік підготовки	
		3-й	-
Освітньо-професійні програми: HR-менеджмент	Кількість модулів - 2	Семестр	
		5-й	-
		Лекції	
		22 год.	-
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Тижневе навантаження: - аудиторних – 3 год.; - самостійна робота – 3 год.	Практичні/семінарські	
		22 год.	-
		Самостійна робота	
		46 год.	-
		Вид підсумкового контролю: залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни: «Міжкультурні комунікації» сформувати і систематизувати знання, що дозволяють розширити уявлення студентів про сутність явищ міжкультурної комунікації. Сприяння виробленню навичок теоретичного осмислення соціокультурної та міжкультурної взаємодії, здатності до аналізу та узагальнення інформації. Виховання у здобувачів усвідомлення особливостей рідної культури та неповторності інших культур. Навчання коректному спілкуванню при міжкультурних контактах, самостійно аналізувати та уникати міжособистісних конфліктів у процесі спілкування з представниками інших культур.

Основне значення курсу оволодіння теоретичним матеріалом щодо процесу комунікації, компонентів міжкультурного спілкування, причин міжкультурних комунікативних проблем та стратегій їх подолання, а також паралельне формування практичних навичок адекватної комунікативної поведінки при спілкуванні з представниками різних культурних спільнот.

Після вивчення дисципліни "Міжкультурні комунікації" студент буде:

Знати:

1. Основні поняття, теорії та моделі міжкультурної комунікації.
2. Особливості національних і культурних традицій різних народів.
3. Вплив культури на мовлення, мислення та поведінку.
4. Основи етикету та правил спілкування в міжнародному середовищі.
5. Специфіку вербальної та невербальної комунікації у різних культурах.
6. Бар'єри міжкультурної комунікації та шляхи їх подолання.
7. Особливості ділового спілкування в міжнародному контексті.

Вміти:

1. Ефективно спілкуватися з представниками різних культур, враховуючи культурні особливості.
2. Аналізувати та розуміти культурні відмінності у спілкуванні.
3. Використовувати вербальні та невербальні засоби комунікації відповідно до культурного контексту.
4. Будувати толерантні й ефективні комунікативні стратегії у міжкультурному середовищі.
5. Вирішувати комунікативні конфлікти, що виникають на основі культурних відмінностей.
6. Застосовувати отримані знання у сфері міжнародного співробітництва, бізнесу, дипломатії та туризму.

Ця дисципліна сприяє розвитку толерантності, глобального мислення та ефективного міжкультурного спілкування.

Основними завданнями курсу є:

- Надати здобувачам цілісну систему знань про основні концепції предмету та головні підходи до міжкультурної комунікації;
- Ознайомлення з методологічними прийомами комунікативної поведінки в різних сферах людської життєдіяльності;
- Сформувати культурну особистість, що спроможна поділяти культурні погляди, цінності та норми інших національних та етнічних спільнот;
- Обирати поведінкові сценарії у прийнятті соціокультурного контексту комунікантів;

Предметом вивчення навчальної дисципліни є «культурні сценарії».

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. *Міжкультурні комунікації* пов'язані з такими науковими галузями, як культурологія, культурна антропологія, онтологія, феноменологія, мистецтвознавство, філософія мистецтва, психологія, етнологія, етика, естетика, філософія науки, соціологія, філософія тощо.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до стандарту вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент для першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійних програм «HR-менеджмент».

Шифр компетентності	Назва компетентності	Програмні результати навчання
К 02	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	РН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи. РН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації. РН 18. Демонструвати навички логічного та комплексного застосування знань із менеджменту, теорій й методів соціальних та поведінкових наук, онтопсихологічний інструментарій при вирішенні управлінських завдань, розробці й реалізації конкурентної HR-стратегії, враховуючи загальнолюдські цінності, суспільні потреби та інтереси бізнес-структур. РН 19. Розуміти психологію управлінського впливу та філософські засади управлінської діяльності, підвищити рівень духовності, культури, світоглядної орієнтації для забезпечення ціннісно-орієнтованого управління бізнесом.
К 13	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	
К 16	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності	
К 22	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо	
К 25	Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань	
К 34	Здатність до розуміння поведінки, діяльності та вчинків людини, вміння визначати психофізіологічні фактори трудової діяльності, основні мотиваційні характеристики особистості, ідентифікувати психологічні проблеми мотивації поведінки, управляти соціально-психологічним кліматом в колективі.	

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/ п	Перелік тем	Загальн а кількіст ь годин	У тому числі		
			лекції	семінар- ські заняття	само- стійна робота
Змістовний модуль 1. Міжкультурна комунікація як особливий вид спілкування					
1.	Виникнення та розвиток міжкультурної комунікації.	8	2	2	4
2.	Теоретичні основи міжкультурної комунікації.	8	2	2	4
3.	Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація.	8	2	2	4

4.	Аспекти міжкультурної комунікації.	8	2	2	4
5	Міжкультурна комунікація України в сучасному світі.	4	2	1	1
	<i>Модульна контрольна робота</i>	4		1	3
	Разом за 1 модулем	40	10	10	20
Змістовний модуль 2. Комунікативні перешкоди та шляхи їх подолання, мова і міжкультурна взаємодія					
6.	Парадокси міжкультурного спілкування.	8	2	2	4
7.	Міжкультурна взаємодія в призмі ділової комунікації.	7	2	2	3
8.	Комунікативна асиметрія.	8	2	2	4
9.	Подолання культурних стереотипів та міжкультурних перешкод.	8	2	2	4
10.	Вербальна комунікація на невербальна комунікація, її перешкоди в міжкультурному середовищі.	8	2	2	4
11.	Категорії невербального спілкування.	4	2	1	1
	<i>Модульна контрольна робота</i>	4		1	3
	<i>Підготовка до заліку</i>	3			3
	Разом за 2 модулем	50	12	12	26
	Разом	90	22	22	46

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД СПІЛКУВАННЯ

Тема 1. Виникнення та розвиток міжкультурної комунікації (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Передумови виникнення дисципліни «міжкультурна комунікація». Інформація і досягнення взаємного порозуміння. Форми, засоби і методи людської комунікації. Культурні моделі поведінки людей. Історія розвитку міжкультурної комунікації. Концепція «лінгвістичної відносності» Едварда Т. Холла. Об'єкт, предмет, завдання міжкультурної комунікації. Спілкування представників різних національних і лінгвокультурних спільнот. Мовні стереотипи норми поведінки, спілкування, певні «культурні сценарії» різних дій, усталені моделі сприйняття та оцінювання предметів і явищ. Успішність міжкультурного спілкування. Формування міжкультурної компетентності. Перспективи розвитку міжкультурної комунікації. Досвід інтернаціональної співпраці.

Тема 2. Теоретичні основи міжкультурної комунікації (К2, К 11, К 15, К 16, К 31)

Основні категорії міжкультурної комунікації. Поняття етнос, народ, нація. Роль комунікації в концепції культур. Категорії міжкультурної комунікації: нація, народ, етнос, ментальність, національний стереотип, прототип, архетип, символ, культурний код. Національно-етнічна свідомість. Геральдика, національний одяг, національні страви, національні образи предметів, національні святині. Поняття «менталітет». Менталітет і національно-етнічна свідомість.

Менталітет як форма народної філософії, світосприйняття. Поняття «народ», «етнос», «нація». Культура як важливий атрибут людських співтовариств.

Тема 3. Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Картина світу як віддзеркалення свідомості. Аспекти міжкультурної комунікації. Діалог культур, культурний код. Реальна картина світу. Культурна (понятійна) картина світу. Мовна картина світу. Культура як цілісність. Процеси змін та перетворень. Існування культури – це безперервний процес *змін та перетворень*. Розвиток культури в умовах гострої кризи рабовласницького і феодального суспільства, а також у роки фашистських диктатур та тоталітарних режимів. Культурні зміни як трансформації в культурі, незалежно від їх глибини та спрямованості. *Динаміка культури* як характеристика трансформаційних процесів всередині культури. Взаємодія культур, її специфіка: цілісність, закономірність, спрямованість і впорядкованість провідних тенденцій.

Тема 4. Аспекти міжкультурної комунікації (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Аспекти міжкультурної комунікації: культурологічний, лінгвістичний, етичний, соціально-комунікативний, психологічний, професійно-прикладний. Динаміки культури та її важливий аспект: усталеність взаємодії компонентів, періодичність і стадіальність, що відрізняє її від культурних змін як довільних трансформацій соціокультурного процесу. Динаміка культури як відображення здатності складних соціальних організмів адаптуватись до мінливих зовнішніх і внутрішніх умов існування. Синонімом поняття «динаміка» в культурологічній теорії іноді виступає термін «розвиток». Еволюціоністські теорії культурного розвитку. Діалог культур, культурний код.

Тема 5. Міжкультурна комунікація України в сучасному світі (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Особливості української нації, ментальності, етносу. Осмислення ієрархічної структури суспільства, сім'ї, стосунків. Свобода та відповідальність як антропологічні феномени. Антропология комунікації (релігійна, інтимна, масова, політична). Мова як культура. Конструювання простору та часу культури, конструювання людини за допомогою простору та часу. Міжкультурні комунікації України як створення нового середовища. Міжкультурні комунікації України в міжнародному просторі. Провід цінностей: гідності, свободи, творчості, цінності життя. Культурний порядок та його форми. Священне та профане. Повсякденна культура. Норми та цінності. Культурні норми та цінності. Досвід як цінність. Традиція: сутність та функції.

Змістовний модуль 2: КОМУНІКАТИВНІ ПЕРЕШКОДИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ, МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Тема 6. Парадокси міжкультурного спілкування (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Поняття культурного шоку та його симптоми. Механізм розвитку культурного шоку. Шість форм прояву культурного шоку. Ступені адаптації. Фактори, що впливають на розвиток культурного шоку. Досвід нової культури. Різні фази культурного шоку. Зворотній культурний шок. Повернення до рідної культури після адаптації. Успішна адаптація. Моральна підготовленість як найважливіший чинник у долатті шоку. Людина в іншій культурі. Культурний шок на чужині. Розуміння чужої культури. Відкритість до сприйняття нового, чуйність.

Тема 7. Міжкультурна взаємодія в призмі ділової комунікації (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Ділова комунікація: сутність і зміст. Основні завдання ділової комунікації. Ділова комунікація як процес взаємозв'язку і взаємодії. Сутність ділової комунікації. Продуктивне та довгострокове співробітництво. Прагнення до зближення цілей. Поліпшення партнерських відносин. Створення позитивного іміджу і репутації. Підготовка та розвиток ділових контактів з представниками різних типів культур. Культури моноактивного типу. Культури поліактивного типу. Культури реактивного типу. Специфіка ділового спілкування у відповідності різних типів культур.

Тема 8. Комунікативна асиметрія (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Особливості сприйняття інших культур. Стереотипи і упередження в міжкультурній комунікації. Сприйняття як результат ставлення до часу представників різних націй. Різне ставлення до часу культур. Сприйняття часу як категорії в цілому у відношенні до глибин психіки народів «колективного несвідомого» (К.Г. Юнг). Культурно-філософські розбіжності народів. Культура в комплексі антропологічних дисциплін. Простір і час в культурі. «Життєвий світ» і «культурний простір». Культурне наслідування.

Тема 9. Подолання культурних стереотипів та міжкультурних перешкод (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Дослідження «Введення в Популярну культуру». Чотири аспекти стереотипів за Ліппманом. Національний (етнічний) стереотип. Гіпотеза наявності упередження. Небезпечність стереотипів. Рішення на масових уявленнях. Видозмінення стереотипів. Найпоширеніші і найнебезпечніші для міжкультурної комунікації національні (етнічні) стереотипи. Стандарти, на основі яких людина сприймає світ. Підсвідоме протиставлення «свого» і «чужого».

Тема 10. Вербальна комунікація на невербальна комунікація, її перешкоди в міжкультурному середовищі (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Вербальна комунікація. Особливості. Функції. Вербальна комунікація у культурній площині. Феномен свідомості та його прояви. Відображення як особливості свідомості. Свідомість в історично-культурному контексті. Механізми мислення. Свідомість в системі життєзабезпечення. Свідоме та несвідоме в житті людини. Свідомість як культурний механізм адаптації. Свідомість – мислення – мова – дія.

Тема 11. Категорії невербального спілкування (К2, К 13, К 16, К22, К 25, К 34)

Основні види і функції невербаліки. Кінесика. Проксеміка. Хронеміка. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації. Мовчання як форма комунікації. Несвідоме у невербальній комунікації. Засоби невербальної комунікації – «безмовна мова» (Е. Холл). Такесика. Сенсорика. Паравербальні засоби. Особливості міжкультурних контактів. Паралінгвальні засоби комунікації. Тонкощі паралінгвальних каналів. Мова тіла у спілкуванні. Багатозначність комунікативного мовчання. Інтерпретація мовчання. Функції мовчання.

6. ПРАКТИЧНІ / СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Практичне/семінарське заняття включає:

- обговорення лекційного матеріалу та питань, що виносилися на самостійне вивчення;

- проведення поточного (в т.ч. і модульного) контролю знань, вмінь і навичок здобувачів вищої освіти у формі усного або письмового опитування, тестування, виконання самостійних практичних завдань, доповідь, есе, тощо;

- постановку загальної проблеми та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, їх доповіді-виступи на заняттях, презентації робіт тощо;

- розв'язання практичних філософських завдань із їх обговоренням.

№	Назва теми	Кількість годин на практичні, семінарські	Форми контролю та методи навчання
	<i>Змістовний модуль 1. Міжкультурна комунікація як особливий вид спілкування</i>		
1	Виникнення та розвиток міжкультурної комунікації.	2	ОП, ПЗ, СР
2	Теоретичні основи міжкультурної комунікації.	2	ОП, Д, Т, СР
3	Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація.	2	Д, ОП, Е, СР
4	Аспекти міжкультурної комунікації.	2	ПЗ, ОП, СР
5	Міжкультурна комунікація України в сучасному світі.	1	Д, ОП, СР
Модульна контрольна робота		1	МКР
Всього		10	-
	<i>Змістовний модуль 2. Комунікативні перешкоди та шляхи їх подолання, мова і міжкультурна взаємодія</i>		
6	Парадокси міжкультурного спілкування.	2	ПЗ, ОП, Т, СР
7	Міжкультурна взаємодія в призмі ділової комунікації.	2	Д, ОП, ПЗ
8	Комунікативна асиметрія.	2	Д, ОП, Е
9	Подолання культурних стереотипів та міжкультурних перешкод.	2	ПР, СР, Т
10	Вербальна комунікація на невербальна комунікація, її перешкоди в міжкультурному середовищі.	2	ОП, Д, Е
11	Категорії невербального спілкування.	1	ОП, СР, Е
Модульна контрольна робота		1	МКР
Всього		12	-
Разом		22	-
Д - доповідь; ОП - опитування; Т - тестування; Е – есе; СР - самостійна робота; ПЗ - розв'язання задач та практичних ситуацій; МКР – модульна контрольна робота			

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здійснюється з метою відпрацювання та засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у здобувачів вищої освіти загальних і професійних компетенцій, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця.

Самостійна робота здобувача вищої освіти включає:

- опрацювання лекційного матеріалу з використанням рекомендованих літературних джерел, ознайомлення зі змінами нормативно-правової бази, вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовку до практичних занять, доповідей, презентацій та виступів за темами;
- поглиблене опрацювання та конспектування окремих лекційних тем або питань, які винесені на самостійний розгляд, складання словника термінів тощо;
- виконання індивідуальних (контрольних) завдань, розв'язання практичних завдань (ситуацій), кросвордів, тестів;
- написання рефератів, тез доповідей, наукових статей за темами дисципліни, пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку до виступів на конференціях;
- контрольну перевірку знань за тестовими запитаннями для самоконтролю в СЕЗН;
- підготовку до модульних контрольних робіт та інших форм поточного контролю;
- підготовку до підсумкового контролю, який здійснюється у формі екзамену.

Назви модулів та тем		Кількість годин на самостійну роботу				
		всього	у тому числі			
			К	ПД	ПЗ	СМК
Змістовний модуль 1. Міжкультурна комунікація як особливий вид спілкування		20	8	5	4	3
1.	Виникнення та розвиток міжкультурної комунікації.	4	2	1	1	-
2.	Теоретичні основи міжкультурної комунікації.	4	2	1	1	-
3.	Етнічна картина світу і міжкультурна комунікація.	4	2	1	1	-
4.	Аспекти міжкультурної комунікації.	4	2	1	1	-
5.	Міжкультурна комунікація України в сучасному світі.	1	-	1	-	-
<i>Модульна контрольна робота</i>		3	-	-	-	3
Змістовний модуль 2. Комунікативні перешкоди та шляхи їх подолання, мова і міжкультурна взаємодія		26	10	7	6	3
6.	Парадокси міжкультурного спілкування.	4	1	2	1	-
7.	Міжкультурна взаємодія в призмі ділової комунікації.	3	1	1	1	-
8.	Комунікативна асиметрія.	4	2	1	1	-
9.	Подолання культурних стереотипів та міжкультурних перешкод.	4	1	2	1	-
10.	Вербальна комунікація на невербальна комунікація, її перешкоди в міжкультурному середовищі.	4	1	1	2	-
11.	Категорії невербального спілкування.	1	1	-	-	-
<i>Модульна контрольна робота</i>		3	-	-	-	3
Підготовка до заліку		3	3	-	-	-
Разом		46	18	12	10	6
К - конспектування, опрацювання лекційного матеріалу, складання словника термінів; ПД - підготовка доповідей, презентацій, рефератів, есе; ПЗ - виконання практичних завдань; СМК - самоконтроль знань в СЕЗН та підготовка до модульної контрольної роботи; КР – виконання курсової роботи						

Орієнтовні теми

доповідей, есе та творчих робіт

1. Культурні та мовленнєві бар'єри між народами: подібності та відмінності.
2. Мова як свідок національного характеру.
3. Історія розвитку міжкультурної комунікації.
4. Культурні моделі поведінки людини.
5. Концепція «лінгвістичної відносності» Є. Холла.
6. Конфлікт культур.
7. Нація, народ, етнос.
8. Національно-етнічна свідомість.
9. Мовна і концептуальна картина світу.
10. Геральдика.
11. Національний одяг.
12. Національна їжа.
13. Національні святині.
14. Культурні стереотипи.
15. Мова і культура.
16. Діалог культур.
17. «Культура і особистість» Дж. Хонігмана.
18. Роль мови у передачі культури від покоління до покоління.
19. Культурний код.
20. Посмішка як знак культури.
21. Система світу у різних культурних спільнотах.
22. Культура та соціальні інститути.
23. Конфігурації та моделі культури Р. Бенедикт.
24. Особистість і культура у дослідженнях М. Мід.
25. Культура та ідеологія.
26. Універсальність людських потреб.
27. Парадокси міжкультурного спілкування.
28. Ділова комунікація: сутність і зміст.
29. Комунікативна асиметрія.
30. Особливості сприйняття інших культур.
31. Простір і час у міжкультурній комунікації.
32. Культурний шок.
33. Культурна динаміка Е. Ліча
34. Е. Фромм: відчуження як риса сучасної культури.
35. Повсякденність як частина життя людини.
36. Комунікативна асиметрія.
37. Особливості сприйняття інших культур.
38. Стереотипи і упередження в міжкультурній комунікації.
39. Чотири аспекти стереотипів за Ліппманом.
40. Вербальна комунікація.
41. Невербальна комунікація.
42. Основні види і функції невербаліки.
43. «Життєвий світ» і «культурний простір».
44. Проксеміка.
45. Хронеміка.
46. Кінесика.
47. Такесика.
48. Сенсорика.
49. Паравербальні засоби.
50. Міжкультурні відмінності.
51. Комунікативні стереотипи.

52. Міф як сутність традиційної ментальності.
53. Етнічна свідомість як модель традиційної свідомості.
54. Механізми мислення.
55. Мовчання як форма комунікації.
56. Свідомість як культурний механізм.
57. Звичай в системі комунікацій.
58. «Життєвий світ» і «культурний простір».
59. Корпоративна культура й інноваційне суспільство.
60. Міжкультурні комунікації в площині глобальних змін.
61. Культурні моделі поведінки людини.
62. Перспективи розвитку міжкультурної комунікації.

8. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання (курсова робота) навчальним планом не передбачено.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни та для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачене застосування таких традиційних та активних, інтерактивних методів навчання, як:

- словесні (тематичні лекції, розповідь-пояснення, лекція-бесіда, міні-лекція), наочні (лекція-візуалізація, презентація) та практичні вправи та завдання;
- методи стимулювання інтересу до навчання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності (семінари-дискусії тощо);
- методи самостійної роботи з літературою (реферування, конспектування, складання словника термінів, написання тез, рефератів, есе тощо);
- методи контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (усного, письмового, тестового контролю, самоконтролю) тощо.

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю освітнього процесу, який виявляється у: високій мотивації здобувачів вищої освіти; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості здобувачів вищої освіти; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів та розвитку здатності до знаходження компромісів тощо.

10. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль є невід'ємною складовою підготовки здобувачів вищої освіти і проводиться з метою оцінки їх навчальних досягнень, підвищення мотивації до навчання.

Поточний контроль реалізується на практичних/семінарських заняттях шляхом усного опитування, виконання тестів і практичних завдань, а також перевірки різновидів самостійної роботи, зокрема, написання рефератів, творчих завдань, підготовки доповідей тощо. Складовою поточного контролю є модульні контрольні роботи, виконання яких є обов'язковим для здобувача вищої освіти.

Підсумковий контроль проводиться наприкінці семестру у формі заліку.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти та сформованих у них під час вивчення дисципліни компетентностей здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яка передбачає оцінювання за всі види аудиторної та позааудиторної діяльності.

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати:

- за результатами всіх форм поточного контролю – 100 балів;

- за результатами виконання екзаменаційної роботи – 20 балів.

ПИТАННЯ
до підсумкового контролю заліку

1. Міжкультурна комунікація.
2. Історія розвитку міжкультурної комунікації.
3. Об'єкт, предмет, завдання міжкультурної комунікації.
4. Перспективи розвитку міжкультурної комунікації.
5. Культурні моделі поведінки людини.
6. Концепція «лінгвістичної відносності» Є. Холла.
7. Формування міжкультурної компетентності.
8. Основні категорії міжкультурної комунікації.
9. Поняття етнос, народ, нація.
10. Що таке менталітет?
11. Роль комунікації в концепції структур.
12. Національно-етнічна свідомість.
13. Мовна і концептуальна картина світу.
14. Геральдика.
15. Національний одяг.
16. Національні страви.
17. Національні образи предметів.
18. Національні святині.
19. Культурні стереотипи.
20. Роль комунікацій в концепції культур.
21. Етнічна картина світу.
22. Аспекти міжкультурної комунікації.
23. Діалог культур.
24. Культурний код.
25. Культурна картина світу.
26. Мовна картина світу.
27. Поняття культурного шоку.
28. Механізм розвитку культурного шоку.
29. Шість форм прояву культурного шоку.
30. Фактори що впливають на розвиток культурного шоку.
31. Фази культурного шоку.
32. Роль адаптації в контексті культурного шоку.
33. Ділова комунікація: сутність і зміст.
34. Основні завдання ділової комунікації.
35. Підходи в діловій комунікації.
36. Різні типи культури.
37. Специфіка ділового спілкування.
38. Комунікативна асиметрія.
39. Особливості сприйняття інших культур.
40. Стереотипи і упередження в міжкультурній комунікації.
41. Чотири аспекти стереотипів за Ліппманом.
42. Вербальна комунікація.
43. Невербальна комунікація.
44. Основні види і функції невербаліки.
45. «Життєвий світ» і «культурний простір».
46. Проксеміка.
47. Хронеміка.
48. Кінесика.

49. Такесика.
50. Сенсорика.
51. Паравербальні засоби.
52. Міжкультурні відмінності.
53. Перешкоди в культурному середовищі.
54. Невербальні коди комунікації.
55. Мовчання як форма комунікації.
56. Комунікативне мовчання.
57. Інтерпретація мовчання.
58. Комунікація в функціонуванні культури.
59. Міжкультурна комунікація мовчання.
60. Комунікативні ролі у діалозі.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Загальний розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль	Максимальна оцінка показника за результатами поточного контролю, бали				Підсумкова залікова робота	Підсумковий бал (max)
	опитування, доповідь	практичні завдання	модульний контроль			
			питання та/або тестування	практичне завдання		
1	10	20	10	10-	-	50
2	10	20	10	10	-	50
Разом	20	40	20	20	20	100
	60		40		20	100

Критеріями оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти є:

- ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються, повнота розкриття питання, володіння категорійним апаратом;
- вміння використовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань (ситуацій), розуміння філософських понять і категорій, вміння робити обґрунтовані висновки;
- логіка, структура, стиль викладення матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії;
- вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення та систематизацію інформації та робити висновки, впевненість та аргументованість;
- якість, самостійність та своєчасність виконання завдань; акуратність оформлення письмової роботи, кількість розглянутих та опрацьованих літературних джерел;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (слайдів, схем, презентацій тощо).

Критерії оцінювання знань за різними формами контролю

Кількість балів	Критерії оцінювання поточного контролю
1.	<i>Усне та письмове опитування, розв'язання практичних завдань на заняттях (за 1 опитування/завдання)</i>

3	Студентом даються правильні та вичерпні відповіді на поставлені теоретичні запитання або практичні завдання. При цьому виявлено високий рівень володіння навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його доповідає, використовуючи при відповіді обов'язкову та додаткову літературу
2	Студентом в цілому дана правильна відповідь на поставлене теоретичне запитання або практичне завдання, що говорить про достатньо повне володіння навчальним матеріалом та використання обов'язкової літератури. Але при розв'язанні задач припущені помилки.
1	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, використовує його поверхово, що призводить до суттєвих помилок.
0	Студент не в змозі розв'язати завдання або зовсім нічого не відповідає, не розуміє змісту питань та завдань.
2. Участь у дискусіях: доповнення до виступу та запитання до доповідачів	
2	Отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми; орієнтуються в темі доповіді та аргументовано висловлюють власні думки, а також студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми
1	Отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми; а також студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається
3. Доповіді на практичних заняттях, лекціях	
5	Отримують студенти, які підготували досить цікаву доповідь з використанням презентації, в процесі викладення матеріалу і відповідей на питання показали, що володіють інформацією в достатньому обсязі; зміст доповіді-презентації відповідає заявленій темі
4	Отримують студенти, які підготували доповідь з використанням презентації, але не в змозі були відповісти на деякі додаткові питання, що говорить про недостатнє опрацювання викладеного матеріалу або зміст доповіді-презентації не відповідає заявленій темі або доповідь-презентація має низький ступінь зацікавленості серед присутніх студентів
3	Отримують студенти, які: 1) підготували доповідь з використанням презентації, але не в змозі були відповісти на деякі додаткові питання, що говорить про недостатнє опрацювання викладеного матеріалу та доповідь-презентація має низький ступінь зацікавленості серед присутніх студентів; 2) підготували доповідь без презентації, але зміст доповіді відповідає заявленій темі, на всі запитання були отримані чіткі, аргументовані відповіді, ступінь зацікавленості доповіддю серед присутніх на занятті високий
2	Отримують студенти, які підготували доповідь без презентації, зміст доповіді відповідає заявленій темі, але на деякі запитання не було отримано чітких, аргументованих відповідей або ступінь зацікавленості доповіддю серед присутніх на занятті низький
4. Модульна робота: теоретичне питання (за 1 питання)	
3	Правильна та вичерпна відповідь на поставлене запитання. При цьому виявлено високий рівень володіння навчальним матеріалом
2	Відповідь на поставлене запитання дана не в повному обсязі або поверхово
1	Відповідь має суттєві помилки
5. Модульна робота: тестування	
1	Правильна відповідь на тестове питання
0	Неправильна відповідь на тестове питання

6. Модульна робота: практичне завдання (за 1 завдання)	
5	Завдання розв'язане в повному обсязі, отримана вірна відповідь і оформлення здійснено з усіма потрібними поясненнями
3-4	Допущені несуттєві помилки, які можуть призвести до невірної відповіді, або пояснення відсутні або не в повному обсязі, але продемонстровано розуміння питання і обрано вірний метод або алгоритм розв'язання завдання
1-2	Допущені суттєві помилки, які призвели до невірної відповіді, та відсутні пояснення до розв'язання завдання
7. Підсумкова залікова робота	
17-20	Повно та ґрунтовно студент засвоїв теми навчальної програми, вільно може відповісти на всі запитання, показав вміння використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань, які правильно розв'язанні та сформульовані висновки та пропозиції, акуратно оформлене розв'язання
10-16	Студент в цілому засвоїв теоретичний матеріал і показав вміння використовувати теорію для розв'язання практичного завдання, але є несуттєві помилки або не повні пояснення або не може усно відповісти на деякі запитання по роботі
5-9	Студент в цілому засвоїв теоретичний матеріал і показав вміння використовувати теорію для розв'язання практичного завдання, але є несуттєві помилки, не повні пояснення та не може усно відповісти на більшість запитань по роботі
1-4	Завдання розв'язано зі значними помилками або розв'язано менше ніж на 50%, студент не може усно відповісти на запитання по роботі

12. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЕСТS

ШКАЛА ІНСТИТУТУ	ШКАЛА ЄКТС	НАЦІОНАЛЬНА ШКАЛА	ДЕТАЛІЗАЦІЯ
90 – 100	A	Відмінно	«Відмінно»: навчальний матеріал засвоєний повністю, необхідні практичні навички роботи сформовані повністю, всі завдання, передбачені робочою програмою освітнього компонента виконані в повному обсязі без помилок або з однією незначною помилкою
82 – 89	B	Добре	«Дуже добре»: навчальний матеріал засвоєний повністю, необхідні практичні навички роботи в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою програмою освітнього компонента, виконані з незначними помилками, якість виконання більшості з них оцінено кількістю балів, близькою до максимальної
74 – 81	C		«Добре»: навчальний матеріал засвоєний повністю, практичні навички роботи в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою програмою освітнього компонента, виконані з декількома незначними помилками або однією значною, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальною кількістю балів
64 – 73	D	Задовільно	«Задовільно»: навчальний матеріал засвоєний не повністю, але прогалини в знаннях не носять істотного (системного) характеру, необхідні практичні навички роботи в основному сформовані, більшість передбачених робочою

			програмою освітнього компонента навчальних завдань виконано, деякі з завдань містять помилки
60 – 63	E		«Достатньо»: навчальний матеріал засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених робочою програмою освітнього компонента завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної, відповідь фрагментарна, непослідовна
35 – 59	FX	Незадовільно	«Незадовільно»: навчальний матеріал засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених робочою програмою освітнього компонента завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, меншою мінімальної
0 – 34	F		«Безумовно незадовільно»: навчальний матеріал не засвоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом не приведе до якого-небудь значимого підвищення якості виконання навч. завдань

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Холл Едвард Т. Міжкультурна комунікація: контексти і підходи / пер. з англ. Л. Білоус. – Київ: Основи, 2020. – 320 с.
2. Самовар Л., Портер Р. Міжкультурна комунікація: глобальний підхід / пер. з англ. В. Яковенко. – Харків: Ранок, 2021. – 400 с.
3. Куб'як В. О. Міжкультурна комунікація в професійному середовищі: навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2022. – 296 с.
4. Ковальчук І. В. Основи міжкультурної комунікації: теорія і практика. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2020. – 284 с.
5. Гадієв А. С. Міжкультурні комунікації: методи адаптації та інтеграції / за ред. Гадієва А. С. – Одеса: ОНУ, 2019. – 352 с.
6. Гудикунст В. Б. Теорія міжкультурної комунікації: моделі та методи / пер. з англ. О. Коваль. – Київ: Видавництво "Академія", 2021. – 368 с.
7. Копнина Т. В. Практика міжкультурного діалогу: навчальний посібник. – Дніпро: Університет митної справи, 2020. – 240 с.
8. Тінка Т. Міжкультурна комунікація: від теорії до практики / пер. з англ. І. Гайдук. – Київ: Наш формат, 2022. – 288 с.
9. Яворська Л. В. Міжкультурна комунікація у сучасному світі: виклики та перспективи. – Запоріжжя: Класика, 2019. – 276 с.
10. Хом'як В. С. Міжкультурні взаємодії: культурні бар'єри і шляхи їх подолання. – Львів: Апріорі, 2020. – 240 с.
11. Монтін М. Культурна грамотність і комунікація в бізнесі: навчальний підручник. – Київ: Ліра-К, 2021. – 320 с.
12. Василенко О. А. Міжкультурна компетентність у комунікації: дослідження і

практика. – Харків: Фоліо, 2022. – 300 с.

13. Бредетт Дж. Соціокультурні аспекти комунікації: навчальний посібник / пер. з англ. О. Дроботенко. – Київ: Наш час, 2020. – 268 с.

14. Нусбаум М. Міжкультурний діалог у глобалізованому світі / пер. з англ. Т. Стеценко. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. – 256 с.

15. Крук Д. О. Культурні розбіжності у комунікації: теоретичні основи і практичні аспекти. – Одеса: Вид-во ОНУ, 2019. – 280 с.

Інформаційні ресурси

1. Ресурси Інтернет: інтернет-бібліотеки, веб-сторінки наукових журналів
2. Електронні ресурси наукової бібліотеки НаУОА